

ประโยค ป.ธ. ๓

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

๑. พยัญชนะในบาลีภาษามีเท่าไร ๆ อาศัยอะไรจึงออกเสียงได้ ๆ พยัญชนะไหนจัดเป็นโฆสะ และ อโฆสะ ๆ
๒. ทีฆะสระสนธิมีเท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ อุกยมฺเปตฺสฺส เป็นสนธิอะไร ๆ ตัดและต่ออย่างไร ๆ
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้
 - ก. จกฺขุ เป็นนามและลิงค์อะไร ๆ
 - ข. เทวตา เมื่อแจกในอาลปนวิภัตติ มีรูปเป็นอย่างไรบ้าง ๆ
 - ค. อายสฺมโต เป็นวิภัตติอะไรได้บ้าง ๆ
 - ฌ. กตฺร ศัพท์ เป็นศัพท์นามชนิดไหน ๆ
 - ง. โต, ทานิ ปัจจัย เป็นเครื่องหมายวิภัตติอะไร ๆ
๔. สกัมมชาตุเป็นได้กี่วากจก ๆ นิคฺคยฺหติ เป็นวากจอะไร ๆ จงแก้คำที่เห็นว่าผิดให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ในประโยคต่อไปนี้ ๆ
 - ก. มหาปจฺวี เทวธา ภินฺนํติ ๆ
 - ข. เอวํ กนฺนิฏฺเฐน ตโย สมฺปตฺตฺติโย ปฏฺฐิจฺจา ๆ
 - ค. มหาชโน อุชฺฌายีสุ ๆ
๕. อนฺต และ ตพฺพ ปัจจัย เป็นวากจอะไรได้บ้าง ๆ ฐมฺมชฺวี (ปุคฺคโล), โโพธิ (ฌาณ) ลงปัจจัยอะไร เป็นรูป และสาธนะอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาดู ๆ
๖. พหุพหิสมาสคือสมาสอะไร ๆ มีเท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ อหิริกปุคฺคโล เป็นสมาสอะไรบ้าง จงตั้งวิเคราะห์มาตามลำดับ ๆ
๗. ตัทธิตโดยย่อมีเท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ ชาลินี (ตณฺหา), เถยฺย, ชนตา ลงปัจจัยอะไร ในตัทธิตไหน จงตั้งวิเคราะห์มาดู ๆ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. พยัญชนะในบาลีภาษา มี ๓๓ ตัว ๆ อาศัย สระ จึงออกเสียงได้ ๆ
- พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ และที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ก ฆ ง, ช ฌ ญ, ท ฒ ณ, ท ฐ น, พ ภ ม, และ ย ร ล ว ห พ, ๒๑ ตัวนี้ จัดเป็นโฆสะ
 - พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ก ข, จ ฌ, ฎ ฐ, ต ถ, ป ฝ, และ ส ๑๑ ตัวนี้ จัดเป็น อโฆสะ ๆ
๒. ทิฆะสระสนธิ มี ๒ คือ ทิฆะสระหน้าอย่าง ๑ ทิฆะสระหลังอย่าง ๑ ๆ
- อูภยมฺเปตฺสฺส เป็นอาเทศนิกคหิตสนธิ และโลปสระสนธิ ตัดเป็น อูภยฺ + ปี + เอตฺสฺส
- ระหว่าง อูภยฺ + ปี พยัญชนะวรรคอยู่ข้างหลัง มีนิกคหิตอยู่ข้างหน้า ให้แปลงนิกคหิตเป็นพยัญชนะที่สุดวรรคได้ แปลงนิกคหิตที่ อูภยฺ เป็น ม ต่อเป็น อูภยมฺปี
- ระหว่าง อูภยมฺปี + เอตฺสฺส สระหน้าและสระหลังไม่มีพยัญชนะอื่น คั่นในระหว่าง ลบสระหน้า คือ อิ ที่ อูภยมฺปี ต่อเป็น อูภยมฺเปตฺสฺส ๆ
๓. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้
- ก. จกฺขุ เป็นนามนาม และนปฺงฺสกลิงค์ ๆ
 - ข. เทวตา เมื่อแจกในอาลปนวิภัตติ มีรูปเป็นอย่างไร คือ เอกวจนะ เป็น เทวเต พหุวจนะ เป็น เทวตโย เทวตา ๆ
 - ค. อายสฺมโต เป็น ส จตุตถีวิภัตติ และ ส ญฺฐวีวิภัตติ ๆ
 - ฌ. กตร ศัพท์ เป็นศัพท์นามชนิดอนิยมิเสสนศัพท์นาม ๆ
 - ง. โต ปัจจยฺ เป็นเครื่องหมายตติยวิภัตติ และปัญจมีวิภัตติ ทานิ ปัจจยฺ เป็นเครื่องหมาย สัตตมีวิภัตติ ๆ

๔. สกัมมชาตุ เป็นได้ ๔ วาจก เว้นภาววาจก ฯ นิกคยหติ เป็นกัมมวาจก ฯ
ได้แก่คำที่ผิดให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ดังนี้

ก. มหาปจวี เทวธา ภิชฺช ฯ

ข. เอวํ กนิฏฺเฐน คิสฺโส สมฺปตฺติโย ปฏฺฐิตา ฯ

ค. มหาชน อฺชณฺณ ฯ หรือ มหาชนา อฺชณฺณ ฯ

๕. อนฺต ปัจจย เป็นกัตตฺวาจก และเหตุกัตตฺวาจก ส่วน ตพฺพ ปัจจย
เป็นกัมมวาจก เหตุกัมมวาจก และภาววาจก ฯ

ชฺมฺมชฺวี (ปฺกฺคโล) ลง ฌี ปัจจย เป็นกัตตฺรูป กัตตฺสาธนะ

ตั้งวิเคราะห์ว่า ชฺมฺเมน ชฺวีตฺติ ชฺมฺมชฺวี (ปฺกฺคโล)

เป็นกัตตฺรูป กัตตฺสาธนะ ลงในอรรถแห่งตฺสสีละ

ตั้งวิเคราะห์ว่า ชฺมฺเมน ชฺวีติ สีเลนาคิ ชฺมฺมชฺวี (ปฺกฺคโล)

เป็นสมาสรูป ตฺสสีลสาธนะ

ตั้งวิเคราะห์ว่า ชฺมฺเมน ชฺวีตุ สีลมฺสฺสาติ ชฺมฺมชฺวี (ปฺกฺคโล) ฯ

โพธิ (ณฺณ) ลง อี ปัจจย เป็นกัตตฺรูป กรณฺสาธนะ

ตั้งวิเคราะห์ว่า พุชฺชติ เตนาคิ โพธิ (ณฺณ) ฯ

๖. พหุพฺพิหิสมาส คือ สมาสอย่างหนึ่งมีบทอื่นเป็นประธาน ฯ มี ๖ อย่าง คือ
ทฺติยาพหุพฺพิหิ ตฺติยาพหุพฺพิหิ จตฺตฺติพหุพฺพิหิ ปฺญฺจมีพหุพฺพิหิ ฉฺฉฐีพหุพฺพิหิ
สฺตตฺมีพหุพฺพิหิ ฯ

อหฺริโกปฺกฺคโล เป็น วิเสสนบุพฺพบทกัมมชารยสมาส มี น
บุพฺพตพหุพฺพิหิสมาสเป็นภายใน ตั้งวิเคราะห์ ตามลำดับ ดังนี้

น บุพ. พหุพ. วิ. นตฺติ ตฺสฺส หิริติ อหฺริโก (ปฺกฺคโล)

วิ.บุพ.กัม. วิ. อหฺริโก จ โส ปฺกฺคโล จาคิ อหฺริโกปฺกฺคโล

หรือ วิ. อหฺริโก ปฺกฺคโล อหฺริโกปฺกฺคโล ฯ

๗. ตั้ทริต โดຍ່อมี ๓ คือ สามัญญตั้ทริต ภาวตั้ทริต และอัพยยตั้ทริต ๑

ชาลินี (ตณฺหา) ลง อี ปัจจัยใน ตัทสสัตถิตตั้ทริต

ตั้งวิเคราะห์ว่า ชาลี อสุสา อตถิติ ชาลินี (ตณฺหา) ๑

เอญยํ ลง ญย ปัจจัย ในภาวตั้ทริต

ตั้งวิเคราะห์ว่า เณสฺส ภาโว เอญยํ หรือ ลง เณยฺย ปัจจัย
ตามนัยแห่งรูปสัททิตถิกรรม และสัททิตถิกรรม ตั้งวิเคราะห์อย่างเดียวกัน ๑

ชนตา ลง ตา ปัจจัย ในสมุหตั้ทริต

ตั้งวิเคราะห์ว่า ชนानํ สมุโห ชนตา ๑

หรือ ลง ตา ปัจจัย ในภาวตั้ทริต

ตั้งวิเคราะห์ว่า ชนสฺส ภาโว ชนตา ๑